İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DERGİSİ
Nisan 2014 ♦ Cilt 15, Sayı 1, ss. 97-116
ISSN 1300-2899

Anaokuluna Devam Eden Altı Yaşındaki Çocuklar İle Okul Öncesi Öğretmenlerinin Oyun Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi*

Belma TUĞRUL
Penn State Üniversitesi

Özge METİN ASLAN
Hacettepe Üniversitesi

H. Gözde ERTÜRK
Aksaray Üniversitesi

Şenay ÖZEN ALTINKAYNAK
Kafkas Üniversitesi

Özet

Bu araştırmanın amacı; erken çocukluk dönemindeki 6 yaş çocuklarının ve okul öncesi öğretmenlerinin oyun hakkındaki görüş ve beklentilerinin ortaya koyulmasıdır. Bu amaçla araştırmanın öğretmen boyutunda; öğretmenlerin oyun hakkındaki görüşleri, oyunu tanımlayıcı bilgileri, öğrenme sürecinde oyunu bir yöntem olarak kullanma tercihleri, bu konudaki uygulamaları ile çocuklara sağladıkları oyun fırsatları ve çocukların oyun gereksinimi karşısındaki engeller araştırılmıştır. Araştırmanın çocuk boyutunda ise çocukların oyun hakkındaki görüşleri, oyun davranışları, oyun fırsatları ile ilgili memnuniyet ve beklentileri incelenmiştir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; çocukların ve öğretmenlerin oyun tanımlarına ilişkin benzer özellikler üzerinde durdukları görülmüştür. Öğretmenlerin çoğunun eğitim programı içinde oyunun önemini fark etmedikleri ve aktif bir öğretim yöntemi olarak oyundan faydalanmadıkları, bazı öğretmenlerin ise bu konudaki eksikliklerinin farkında oldukları ve desteklenmeye ihtiyaç duydukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Erken çocukluk eğitimi, oyun,, öğretmenlerin oyun algısı, çocukların oyun algısı*

GİRİŞ

Oyun, pek çok araştırmacı tarafından derinlemesine incelenerek, farklı ve birbirini tamamlayan pek çok tanımla karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu tanımların temelinde John Huizinga (1955) ve arkasından Rubin, Fein ve Vandenberg (1983)' in çalışmaları yer

* Bu makale 26. Dünya Omep Kongresi'nde sözlü sunum olarak sunulmuştur.

© 2014 İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi

almaktadır. Bu araştırmacılar çalışmalarında oyunu davranışsal eğilim, gözlenebilen davranışlar ve kaynak olarak görmektedir (akt. Sluss, 2005). Fromberg (1992) oyunun düşünme ve sembolik, anlamlı, aktif, zevk veren, gönüllü, kurala ve olaylara dayanan bir etkinlikle karakterize edildiğini belirtmektedir (Fleer, 2009). Froebel (1902) ise; genel olarak erken çocukluk eğitiminin öneminden bahsettiği makalesinde, oyunun önemi üzerinde vurgu yaparak oyunun önemsiz bir zaman dilimi olmadığını, oldukça ciddi ve derin bir öneme sahip olduğunu, çocukluk dönemindeki oyunun daha sonraki yaşamın tohumlarını attığını belirtmektedir. Çocukların doğal gelişimlerini teşvik etmek için, Frobel oyunu anaokulu programının merkezindeki bileşen olarak ele alarak, iş ve oyun şeklinde ikiye ayırmaktan kaçınmış, bunun yerine oyunu çocukların işi olarak görmüştür (akt. Brosterman, 1997). Brosterman'e (1997) göre oyun anaokulundaki hedeflere ulaşabilmek için birinci derecede önemlidir ve tüm anaokulu etkinlikleri, dans, bahçe işleri, şarkı söyleme, hikâye okuma oyundur; oyun sistemin çalışmasını sağlayan, onu ileri götüren bir makine gibidir (akt. Sherwood, 2009). Piaget ise oyunu çocukların kendi çevrelerini anlamlı hale getirme ve bu çevre içinde nasıl yer alacaklarını öğrenme yolu olarak görmektedir. Etkinlikler yoluyla bilgi sağlama fikrinin aynı zamanda bir oyun formu olduğunu belirtmektedir (akt.Fischer ve Hencke, 1996). Oyunla ilgili yapılan tüm tanımların ortak noktası oyunun çocuğun kişisel keşif alanı, çocukluğun gücü ve öğrenme dili olmasıdır. Bu ortak noktalardan hareketle; oyun ve öğrenme arasındaki önemli bağın yetişkinler tarafından da göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Yetişkinlerin oyuna verdikleri değer, çocukların öğrenmelerine verdikleri değerin bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Oyun çocuklar için önemli olduğu kadar, eğitimciler için de önemlidir. Öğrenme ortamlarının düzenlemesi ve öğrenme yöntemi olarak kullanılması ile oyun, öğretmenler için önemli bir yol göstericidir. Oyun yoluyla öğrenme çocuğun fikir üretmesine, araştırma, inceleme ve gözlem yapmasına, katılım göstermesine, denemeler oluşturmasına, süreci yönlendirmesine, problem çözmesine, sorumluluk almasına, esnek ve yaratıcı olmasına imkan sunmaktadır (Tuğrul, 2010, Russo, 2009, Broadhead,2007). Oyun merkezli bir programın uygulanması konusunda okul öncesi ve ilköğretim öğretmenleri ile gerçekleştirilen bir çalışmada, öncelikle öğretmenlerin oyunu nasıl gördüklerine ilişkin görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen bulgular sonucunda; öğretmenlerin oyunu, çocukların kendi seçimlerini yapabilmeleri ve karar verebilmeleri için bir şans, duygularını ve düşüncelerini paylaşabilecekleri sosyal bir ortam, özel gereksinimli çocuklar için kendilerini rahatça ifade edebildikleri, değerli hissettikleri anlar ve çocukları derinlemesine tanımak için gözlem yapabilecekleri önemli bir zaman dilimi olarak gördükleri ortaya konulmuştur (Hoorn ve ark., 2007).

Okul öncesi öğretmenlerin oyuna ilişkin algılarının eğitim sürecindeki uygulamaları da etkilediği ileri sürülmüştür. Özdemir ve Ramazan (2012) yaptıkları çalışmada oyun aracı olan oyuncaklara ilişkin öğretmen, çocuk ve aile algısını incelemiştir. 10 okul öncesi dönem (48-72 aylık) çocuğu, 17 anne ve 11 okul öncesi öğretmeni ile oyuncakla ilgili yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda; hem çocuklar hem de yetişkinler oyunun bir eğlence aracı olmasına vurgu yapmıştır. Okul öncesi dönem çocuklarının oyun ve oyuncak tercihinde etkili olan annelerin ve öğretmenlerin oyuncağın çocuğa olumlu yaşantılar sunduğu, çocuğun gelişim ve öğrenmesinde önemli bir yeri olduğu, çocuğu eğlendirdiği konusunda hem fikir oldukları belirlenmiştir. Pilten ve Pilten (2013) tarafından gerçekleştirilen bir diğer

çalışmada ise; çocukların oyun algısı yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda; çocukların, her hangi bir aktivitenin oyun olup olmadığına karar vermede kullandıkları temel ölçütün eğlence olduğu belirlenmiştir. Stresli ortamlar, katılımın zorunlu ve yönetimin yetişkinlerde olması, çocukların oyunlara katılımını engellemektedir. Çocuklar genellikle oyunu kendilerine ait bir etkinlik olarak değerlendirmektedir.

Bu araştırmanın amacı; okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar ile öğretmenlerinin oyun hakkındaki beklentilerini ve görüşlerini belirlemektir. Bu araştırma ile öğretmenlerin öğrenme sürecinde oyunu bir yöntem olarak kullanma tercihlerini ve bu konudaki uygulamalarını, çocuklara sağladıkları oyun fırsatlarını ve çocukların oyun fırsatlarına ilişkin beklentilerini, memnuniyetlerini ve oyun gereksinimi karşısındaki engelleri ortaya koymak amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Yapılan bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır.

Görüşme tekniğini kendi içinde yapılandırılmış, yarı-yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler olarak sınıflamak mümkündür. Yarı-yapılandırılmış görüşmede sorular önceden belirlenir ve bu sorularla veriler toplanmaya çalışılır (Karasar, 1998). Bu araştırmanın verileri, görüşme türlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme kullanılarak oluşturulmuştur. Zaman ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle araştırmacılar, kolay ulaşılabilir olan 59'u kadın okul öncesi öğretmenine ulaşmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler, Türkiye genelinde MEB'e bağlı devlet ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmaktadır. Mesleki deneyimleri 0-10 yıl arasında değişmektedir. Çalışmada yer alan 89 çocuk ise; 59 okul öncesi eğitimi öğretmeninin sınıfından uygun örnekleme kullanılarak belirlenmiştir. Katılımcı çocukların 40'ı kız, 49'u ise erkektir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri okul öncesi öğretmenleri ve 6 yaş grubundaki çocuklara yönelik olarak hazırlanan iki ayrı yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilmiştir. Formlar üç konu alanı uzmanı ve üç okul öncesi öğretmeninin görüşüne sunulmuştur.

Çocuklara ait görüşme formu; okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 6 yaşındaki çocukların oyunun tanımı ve özellikleri, oyunda arkadaş tercihi, oyun dışında geçirdikleri zaman ve kendilerine sağlanan oyun fırsatları hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik hazırlanmıştır. Bu yaş grubu için nitelikli görüşmeler yapıldığında çocukların bir konu hakkında bildiklerini ve düşündüklerini tespit etmek mümkün olabilmektedir. Yarrow (1960) görüşme tekniğini; çocukların yaşamlarındaki düşünce ve deneyimlerini kavramsallaştırma yolu ile incelemek için uygun olduğunu vurgulamıştır. Özellikle Becker (1970) ve Lofland ve Lofland (1984) araştırmalarda çocukların dilsel ifadelerini, deneyimlerini, hisleri araştırıldığında; açık uçlu soruların kullanılması araştırmanın güvenirliğini arttırdığını ileri sürmüşlerdir (akt.,Kortesluoma, Hentinen ve Nikkonen, 2003). Araştırma için kullanılan ikinci görüşme formu ise öğretmenler için kullanılmıştır. Bu görüşme formu; okul öncesi öğretmenlerinin oyunun tanımına, özelliklerine ve önemine, oyunun bir öğretim yöntemi olarak kullanımına ve uygulamadaki yeterliliklerine ilişkin görüşlerini ortaya koyacak soruları içermektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniğine göre analiz edilen bilgiler, daha önceden belirlenen temalara göre yorumlanır ve düzenlenir (Şimşek ve Yıldırım, 2005). Bu araştırmada elde edilen bilgiler; oyunun özellikleri, oyun dışı zaman, yetişkin rolü ve yöntem olarak oyun temaları doğrultusunda bulgular düzenlenmiş ve tanımlanmıştır. Daha sonra bu betimlemelerden yola çıkılarak yorumlar yapılmıştır. Betimsel analizde, görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmektedir. Araştırmanın güvenirliğini sağlamak amacıyla elde edilen veriler farklı araştırmacılar tarafından ayrı ayrı ve bireysel olarak kodlanmış ve analiz edilmiştir. Kodlayıcılar belirlenirken alana ve oyun ile ilgili literatüre hâkim araştırmacılar olmalarına dikkat edilmiştir. Üç araştırmacı tarafından sağlanan kodlayıcı uyumu %80' dir. Her üç araştırmacı da oyun alanında gerek lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde dersleri takip etmişler ve derslerde başarılı olmuşlardır. Bununla birlikte araştırmanın geçerlik ve güvenirliğini arttırmak amacıyla çocukların ve öğretmenlerin görüşlerini ortaya çıkaran alıntılara sıklıkla yer verilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümde okul öncesi öğretmenleri ile anaokuluna devam eden altı yaşındaki çocukların oyun hakkındaki görüşlerine ve uygulamalara yönelik bulgulara yer verilmiştir.

*Oyunun Tanımına, Özelliklerine ve Önemine İlişkin Bulgular**;***

Tablo 1
Çocukların ve Öğretmenlerin Oyun Tanımlarına ve Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Çocuk	**%**	**Öğretmen**	**%**
Birileri veya bir şeylerle oynamaktır	38	Eğlendirici	63

Çocuk	**%**	**Öğretmen**	**%**
Eğlenmek, gülmek, sevinmektir	38	Eğitici	34
Basketbol-futbol saklambaç, kutu kutu pense, don- ebe, yakalamaca, evcilik	30	Yaratıcılık	19
Yapboz-lego, bilmece oyunları	7	Özgürlük	19
Çok güzel bir şey	3	Yaşayarak öğrenme- en iyi öğrenme yöntemi	15
Öğretici güzel bir şey	3	Duygu ve düşüncelerini ifade etme	12
Gezmek, koşmak	3	Hayatın başlangıcı-hayatı öğrenme	8

Araştırmaya katılan çocukların büyük çoğunluğu (%38) birileri veya bir şeylerle oynamak ve eğlenmek, sevinmek şeklinde eyleme ve duygulara yönelik ifadeler kullanmışlardır. 27 çocuk basketbol-futbol saklambaç, kutu kutu pense, don- ebe, yakalamaca, evcilik yapboz-lego, bilmece oyunları gibi oyun isimleri söylerken, bazı çocuklar ise harekete dayalı ifadelerle oyunu açıklamışlardır. Çocuklardan bazılarının görüşleri şu şekildedir.

"*Oyun oynamak gülmek demektir" (*15. çocuk)

"Oyun oynamak gezmek, koşmak demektir" (29. çocuk)

Rothlein ve Brett (1987)'in yaptıkları araştırma kapsamında 2- 6 yaş arasındaki çocuklara "oyun kelimesini söylediğimde ne anlıyorsun?" sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında çocukların çoğunlukla koşma, bisiklet sürme, sallanma gibi harekete dayalı etkinlikleri, Barbie gibi oyuncak bebekleri, arabaları ve sanat aktivitelerini oyun olarak belirttikleri görülmektedir. Çocuklardan bazıları da oyunun onlara eğlenmeyi, mutlu olmayı ve sevdikleri şeyleri yapmayı düşündürdüğünü belirtmiştir.

Çocuklara sorduğumuz soruyla paralel olarak öğretmenlere de "Oyunu tanımlayan üç özellik nedir?" sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin yarısından fazlası (%63) oyunun keyif verici yönünü vurgularken, 20 öğretmen eğitici yönünü (%34) vurgulamıştır. Bu konuda 16. katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Oyun çocukların eğlendiği, güzel zaman geçirdiği bir etkinliktir, dolayısıyla oyunun tanımlayan ilk özellik; eğlenmektir".

Katılımcıların oyun algıları incelendiğinde, hem çocuklar hem öğretmenler tarafından oyunun eğlendirici, keyif verici yönünün daha fazla vurgulandığı görülmektedir. Az sayıda öğretmenin oyunu öğrenmek için bir yöntem olarak tanımlaması oyunun öğrenmek için bir fırsat olarak çok fazla kullanılmamasıyla ilişkilendirilebilir. Güneş ve Tuğrul (2012) tarafından öğretmenlerin oyuna ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada; öğretmenlerin oyunu tanımlarken çocuklardan farklı olarak, oyunun sosyal, fiziksel ve bilişsel gelişime etkileri üzerinde odaklandıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan çocukların oyun algılarını açıkça ortaya koyabilmek amacıyla "Sence oyun nedir" sorusunun yanı sıra "Bana oyun olmayan bir şey söyler misin?" sorusu da yöneltilmiştir. Bu sorudan elde edilen bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2
Çocukların Oyun Olarak Nitelendirmedikleri Faaliyetlere İlişkin Görüşleri

Oyun Olmayan Faaliyetler	**%**
Resim yapmak	16
İş yapmak	15
Televizyon izlemek	9
Yemek yapmak	6
Oturmak	4

Miller ve Kuhaneck (2008)'e göre, bir aktivitenin karakteri, sağladığı hareket imkânı onun oyun olarak algılanmasında etkilidir. Çocukların oyun algılarını araştırma amacıyla yaptığı araştırmaya katılan çocuklar "oturmak ve bir şeyler yapmak zorundaysam iş yapıyorum demektir" ifadesini kullanmışlardır. Aktivitenin seviyesi yani zor ya da kolay olması, çocukların aktif katılması ya da pasif olması oyun olarak algılanmasında etkilidir. Başkalarıyla ilişki; yaşıtların, yetişkinlerin ve kardeşlerin varlığı ile işbirliği ve ortak seçimin oyun algısında etkili olduğu gözlenmiştir. Araştırma sonucuna göre, çocukların bir aktiviteyi "oyun" ya da "oyun değil" şeklinde sınıflandırmasında ve belli aktiviteleri oyun olarak seçmelerinde temel etken eğlenceli olup olmamasıdır.

Çocukların verdiği cevaplar arasında "iş yapmak oyun değildir" ifadesi dikkat çekmektedir. Bu bulguya paralel olarak çocukların neleri iş olarak sınıflandırdıklarını belirlemek için çocuklara "Evde/okulda yaptığın bir işi söyler misin?" sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 3'te verilmiştir

Tablo 3
Çocukların İş Olarak Nitelendirdikleri Faaliyetlerin Dağılımı

Çocukların İş Olarak Nitelendirdikleri Faaliyetler	**%**
Resim yapmak	30
Oyuncakları toplamak	27
Anneme yardım etmek	27
Faaliyet yapmak	16
Temizlik yapmak	8
Yazı yazmak	7
Kitap okumak	7
Ders yapmak	4

Tablo 3 incelendiğinde; çocukların çoğunlukla faaliyet yapmak, ders yapmak, kitap okumak gibi öğretmenin seçtiği ya da yönettiği aktiviteleri iş olarak sınıflandırdığı görülmektedir. Okul öncesi dönemde çocukların estetik ve sanatsal gelişimini sağlayan resim yapmayı çocukların iş olarak görmeleri; öğretmenlerin yaygın bir şekilde boş zamanı doldurmak için resim yapmalarını istemelerinden kaynaklanabileceği gibi resim yaparken çocukların yaratıcılıklarını ortaya çıkarmak yerine doğrudan yönlendirici davranışlarda bulunmalarından kaynaklanabilir. Öğretmenlerin bu tür faaliyetleri

yaptırırken çocukların keyif almasından çok, yapılan ürünleri sergiye yetiştirebilme kaygısı içinde olmaları da çocukların algısında etkili olabilir.

Bu bulgular çerçevesinde çocuklara "Oyun oynamak mı daha kolay, iş yapmak mı? sorusu yöneltilmiştir. Çocuklardan büyük çoğunluğu (58 çocuk) oyun oynamak kolay derken, çok azı (7 çocuk) iş yapmak daha kolay cevabını vermişlerdir. 2 çocuk ise her ikisi de kolay cevabını vermiştir. Oyun oynamanın daha kolay olduğunu ifade eden çocuklardan bazılarının görüşleri şu şekildedir: Oyun oynamak kolay çünkü;

"Oyundaki şeyleri kolay yapabiliyorum " (27. çocuk)

"Düşündüğünü oynayabiliyorsun " (32. çocuk)

"Oyun oynarken sıkılmıyorsun"(45. çocuk)

"İş yapınca yoruluyoruz. Faaliyet için çok eşya gerekiyor, iş yaparken bir sürü şey yapıyoruz". (51. çocuk)

Çocuklar oyun sırasında düşündükleri şeyleri özgürce yapma fırsatı buldukları ve bundan keyif aldıkları için oyun oynamanın iş yapmaktan daha kolay olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum öğretmen merkezli ve denetimli etkinliklerde çocukların daha fazla kaygı duyduğunu, zorunluluk hissettiğini ve bu etkinlikleri çok yoğun ve kısıtlayıcı bulduklarını göstermektedir. Oysa oyun gönüllü bireylerindir.

Araştırma kapsamında çocukların oyunlarını mı yoksa iş olarak sınıflandırdıkları eylemlerini mi daha önemli gördüklerini belirlemek için **"**Oyun oynamak mı daha önemli, iş yapmak mı?" sorusu yöneltilmiştir. Araştırma kapsamındaki çocukların çoğunluğunun (26 çocuk) oyunu iş olarak belirttikleri aktivitelerden daha az önemli gördükleri sonucuna varılmıştır. Bunda özellikle öğretmenin ve anne-babanın tutum ve yaklaşımlarının etkili olduğu ifade eden çocuklardan bazılarının görüşleri şu şekildedir:

"*İş yapmazsak öğretmenimiz kızar"* (19. çocuk)

"İş yaparsak işlerimiz daha çabuk biter ve başka şeylere zaman kalır, oyuna da zaman kalır ve isteğimiz gibi oynayabilir (33. çocuk)

"İş yapmak beynimizi geliştirir" (55. çocuk)

Bu bulgular doğrultusunda araştırma kapsamındaki öğretmenlerin çocuklara "işin yapılması bir zorunluluktur, oyun işlerini bitiren çocuklara bir ödüldür ya da bir dinlenme aracıdır" mesajını vermiş olabilecekleri söylenebilir. Bu düşüncenin oyunu okulun eğitim programından ayırdığı düşünülmektedir. Oyun boş zamanları değerlendiren bir araç olarak değil eğitim programının ayrılmaz bir parçası olarak algılanmalıdır. King (1982), çocukların oyun deneyimlerini belirlemek için yaptığı bir araştırmada çocuklara oyunlarının ya da yaptıkları işlerinin önemini sormuştur. Bu araştırmada çocukların oyunu iş olarak buldukları aktivitelerden daha önemsiz gördükleri sonucuna varılmıştır. Bu konuda öğretmenlerin yaklaşımına dikkat çekilmiştir. Çocuklar öğretmenlerinin de iş aktivitelerine daha çok önem verdiklerini düşünmektedir. Bu düşüncenin öğretmenlerinin oyunlarını kolayca yarıda kesmelerinden ancak işlerin tamamen bitmeden yarım bırakılmasını istememelerinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Çok az sayıda çocuk (3 çocuk) ise oyunun keyifli ve öğretici yönünü vurgulayarak oyunun daha önemli olduğunu belirtmişlerdir. Çocuklardan bazılarının görüşleri şu şekildedir:

"Oyun oynamak daha önemli, çünkü oyun oynarken sıkılmıyorum" (63. çocuk)

"Oyun önemli, çünkü oyun oynarken bir şeyler de öğreniyorum" (70. çocuk)

Araştırma kapsamında çocuklara "kimler oyun oynar?" sorusu yöneltilmiştir. Bu sorudan elde edilen veriler Tablo 4 'te verilmiştir.

Tablo 4.
Çocukların Kimlerin Oyun Oynadığına İlişkin Görüşleri

Kişiler	**%**
Çocuklar	71
Arkadaşlar	13
Kardeşler, ablalar, ağabeyler	11
Herkes, annemiz, babamız	10
İnsanlar	4
Hayvanlar	2
Öğretmen	1

Çocukların büyük bir kısmı (%71) "çocuklar" cevabını verirken anne-baba ya da öğretmenlerinin oyun oynadığını belirten çocukların yüzdesi oldukça düşüktür. Çocuklara "kimler oyun oynar?" sorusuyla birlikte "Yetişkinler oyun oynar mı? sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya çocukların çok azı (13 çocuk) evet, büyük çoğunluğu ise (52 çocuk) "hayır", 12 çocuk "bazen" cevabını vermiştir. Bu bulgular önceki sorudan elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Her iki sorudan elde edilen bulgular incelendiğinde; çocuklara göre yetişkinlerin çocuklarla çok fazla oyun oynamadıkları ve çocukların oyunlarına çok katılmadıkları göze çarpmaktadır. Yetişkinlerin oyun oynamama nedenlerini çocuklardan bazıları şu şekilde ifade etmiştir:

"*Çok büyüdüler, çok işleri oldukları için oynayamazlar"* (22.çocuk)

"Onlar sıkılırlar", "Oyunu sevmezler" (17.çocuk)

Tablo 5'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan çocukların çoğunun "yetişkinler oyun oynamazlar" şeklinde bir algıya sahip oldukları düşünülmektedir. Araştırma kapsamında çocukların oyun arkadaşı tercihlerini belirlemek için çocuklara "Kiminle oynamak daha eğlencelidir?" sorusu yöneltilmiştir. Elde edilen veriler Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 5
Çocukların Kiminle Oynamanın Daha Eğlenceli Olduğuna İlişkin Görüşleri

Kişiler	**%**
Arkadaşlarımla	57
Babamla	19
Öğretmenimle	12
Annemle	11
Kardeşimle, ablamla	10
Anne ve babamla	7

Çocuklar çoğunlukla arkadaşlarıyla oynamanın daha eğlenceli olduğunu belirtmektedirler. Miller ve Kuhaneck (2008) tarafından yapılan bir araştırmada araştırmaya katılan çocuklara yetişkinlerle mi yoksa çocuklarla mı oyun oynamayı tercih ettikleri sorulduğunda bütün çocuklar diğer çocuklarla oynamayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Buna neden olarak çocuklar arkadaşlarıyla oynamanın daha eğlenceli olduğunu, çünkü onların koşup eğlenebildiğini, ancak yetişkinlerin oyun

oynayamayacak kadar ciddi olduklarını, eğer oyun oynamak istiyorlarsa çocuk gibi davranmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

Çocukların Oyun Dışında Geçirdikleri Zamana İlişkin Bulgular

Çocukların evde ve okulda oyun dışında nasıl zaman geçirdiklerini belirlemek için hem çocuklara hem de öğretmenlere sorular yöneltilmiştir. Çocukların "Evde oyun oynamadığın zaman ne yaparsın?" ve "Okulda oyun oynamadığın zaman ne yaparsın?" sorularına verdikleri cevaplar Tablo 6'de verilmiştir.

Tablo 6
Çocukların Evde ve Okulda Oyun Oynamadıkları Zamanları Nasıl Geçirdiklerine İlişkin Görüşleri

Evde	**%**	**Okulda**	**%**
Tv izlerim	64	Resim/boyama yaparım	45
Boyama/resim yaparım	27	Kitap okurum/kitaplara bakarım	29
Bilgisayarla oynarım	15	Faaliyet yaparım	22
Dışarı çıkarım	10	Sessizce otururum	13
Yemek yerim	8	Ders-ödev- defter çalışması yaparım	8
Otururum	7	Yemek yerim	6
Sıkılırım	4	Çizgi film izlerim	4
		Şarkı söylerim	4

Tablo 6'da çocukların büyük bölümünün evdeki zamanlarını oldukça pasif bir davranış olan televizyon izleme davranışıyla harcadıkları dikkat çekmektedir. Leonard Eron, Rowell Huesmann ve ark (2002) ile Eron ve Huesmann (1986) tarafından gerçekleştirilen boylamsal araştırmalarda, televizyondaki şiddet görüntülerinin saldırganlık üzerinde artan bir etkisi olduğu belirtilmektedir. Bu araştırmalarda, şiddet içerikli görüntülere çocukken maruz kalmanın, ilerideki yıllarda oluşabilecek saldırgan davranışlar ve hatta yetişkinlikte oluşabilecek suç unsuru teşkil eden davranışlar konusunda tahminde bulunmayı sağladığı ifade edilmektedir (akt. Çamlıbel İkin, 2012). Kontrolsüz ve bilinçsiz televizyon izlemenin çocuğun gelişimine verebileceği zararlar göz önüne alındığında çocukların evde geçireceği zaman dilimini nasıl değerlendirdiği daha da önem kazanmaktadır. Araştırma kapsamında çocuklara sorulan "Okulda oyun oynamadığın zaman ne yaparsın?" sorusuna paralel olarak öğretmenlere "Çocuklar sınıfta oyun oynamadıkları zaman ne yapıyorlar?" sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenler sınıfta oyun dışında yapılanları, branş dersleri, rutin program ve faaliyetler olarak sıralamışlardır.

Bu konuda 12. katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Günlük programımızı uyguluyoruz. Yani planladığımız etkinliklerimizi (Türkçe dil, sanat, müzik, fen ve doğa gibi) uyguladıktan sonra oyun da oynuyoruz"

Öğretmenlerin yapılan faaliyetleri ve branş derslerini oyun dışında geçen zaman olarak değerlendirmeleri, oyunu bir öğretim yöntemi olarak kullanmadıklarını ya da programla oyunu bütünleştiremediklerini göstermektedir. Ayrıca oyun ve programın birbirinden ayrı olarak ele alınması, genellikle oyunun programda boş kalan zamanları değerlendirmede kullanılan bir uğraş olarak algılandığını düşündürmektedir.

Çocuklar Oyun Oynarken Yetişkinlerin Üstlendiği Rollere İlişkin Bulgular

Tablo 7
Çocukların Oyun Oynarken Yetişkinlerin Üstlendiği Rollere İlişkin Görüşleri

Roller	**%**
Annem ev işlerini yapar	42
Babam iş yapar/ işe gider	27
İkisi de iş-çalışır yapar	20
Babam t.v. İzler	24
İkisi de yemek yapar	11
İkisi de t.v.izler	9
Temizlik	9
Oturur	7
Benimle oynar	1

Araştırma kapsamında çocuklara yöneltilen **"**Sen oyun oynarken evde annen/baban ne yapar?" sorusuna çocukların büyük kısmı (%42) "ev işi/ yapar" cevabını vermiştir. Sadece 1 çocuk ise oyun oynarken annesinin ya da babasının kendisine eşlik ettiğini belirtmiştir. Bu konuda çocuklardan bazılarının görüşleri şu şekildedir:

"Ben oyun oynarken annem yemek yapıyor ve sofrayı hazırlıyor. Bazen de televizyon izliyor"(48.çocuk) "Onlar da benimle oynarlar" (24.çoccuk)

Anne ve babaların çocukların oyunlarına katılım durumu incelendiğinde, oyuna verilmesi gereken değeri yansıtmayan sonuçlara ulaşılmıştır. Sadece 1 çocuk anne ya da babasının oyun oynarken kendisine eşlik ettiğini belirtirken, çocukların çoğu oyun oynarken anne ya da babalarının farklı işlerle meşgul olduklarını belirtmişlerdir. Oysa ailelerin çocuklarının oyunlarına katılmaları, onları daha iyi tanımalarına ve daha güçlü iletişim kurmalarına fırsat vermektedir. Bu bağlamda ailelerin bu konuda çok bilinçsiz olduğu, oyunun çocuklarına sağlayacağı katkıyı bilmediği düşünülmektedir. Anne ve babaların evde çocuklarıyla birlikte oldukları zaman diliminde, çocuklar için önemi ve değeri yüksek olan, oyunlara katılma ya da oyunları gözleme yerine sadece kişisel işlerini ve tercihlerini önemsemeleri anne-baba- çocuk etkileşimi açısından olumsuz bir durum yaratmaktadır.

Oyun konusunda yapılan çalışmalar çocukların oyun algılarının deneyimlerden etkilendiğini göstermiştir. Bu nedenle erken yaşlarda çocukların oyunlarını gözlemlemek ve yetişkinleri çocukların oyun ortakları/eşleri olarak görmek son derece önemlidir (Howarda ve Hill, 2006). Çocukların oyunlarında öğretmenlerin rolünü belirlemek için, çocuklara **"**Sen oyun oynarken öğretmenin ne yapar?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8
Çocuklar Oyun Oynarken Öğretmenlerin Yaptığı Faaliyetlere ilişkin Çocuk Görüşleri

Faaliyetler	**%**
Etkinlik-derslerimizi hazırlar	29
Çalışır-iş yapar	27
Bizi inceler-bakar-izler	12
Ders çalışır, yazılar yazar, dosyalara bakar	17

Bizimle (bazen) oynar	10
Bilgisayara bakar/oynar	7
Resimlere-dosyalara bakar	3

Çocukların çoğunluğu oyun oynarken öğretmenlerinin daha çok etkinlik ve derse hazırlık yaptıklarını, dosyalarla ve bilgisayarla uğraştıklarını belirtirken, öğretmenlerinin kendileriyle oynadığını belirten çocukların sayısı (9 çocuk) oldukça düşüktür. Sadece 11 çocuk ise oyun oynarken öğretmenleri tarafından gözlemlendiğini belirtmiştir. Çocuklardan bazıları görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

"Biz arkadaşlarımızla oynarken öğretmenimiz de bilgisayarda derslerini çalışıyor" (11. çocuk)

"Öğretmenimiz bazen bizimle oynuyor ama bazen çok yorulduğu için o oturuyor biz yine oynuyoruz" (29. çocuk)

Oyun oynarken öğretmeninin oyunlara katıldığını ya da kendilerini izlediğini belirten çocukların sayısının düşük olması, öğretmenlerin çocuklarına oyununa katılmadıkları gibi oyunları gözlemlemediklerini de göstermektedir. Bu durum "yetişkinler çocukların oyunlarına çok fazla katılmamaktadır" bulgusunu desteklemektedir. Öğretmenlerin çocuklar oyun oynarken oyunlarını izleme, oyunlarına katılma ve oyunlarını zenginleştirme gibi önemli görevleri yerine getirmek yerine farklı uğraşlar içinde olmaları, oyunun ve oyun gözlemlerinin kazanımlarını bilmemelerinden ya da konuya gereken önemi vermemelerinden kaynaklanabilir. Ayrıca öğretmenlerin rutin etkinlikler sırasında çocuklarla birlikte olmalarına rağmen oyun oynarken onlarla çok fazla zaman geçirmemeleri, farklı şeylerle meşgul olmaları çocuklara oyunun önemli olmadığı mesajını verebileceğinden oyun zamanlarına daha fazla dikkat edilmesi gerekmektedir.

Ceglowski (1997)'e göre; öğretmenler sınıflarında oyunu ciddiye alırlarsa, oyun sırasında çocuklarla nasıl iletişim kurabilecekleri konusunda da kararlar alabilmektedir. Öğretmen çocuklar oyun oynarken ilgisiz hareketleriyle çocuklara "Bu zaman (oyun zamanı) günün diğer kısımları kadar önemli değildir" mesajını vermektedir.

Eğitim Programında Oyunun Yöntem Olarak Kullanımına İlişkin Bulgular

Eğitim programı içinde çocukların oyun gereksinimlerinin karşılanıp karşılanmadığını belirlemek için öğretmenlere "Eğitim programı içinde çocukların oyun gereksinimlerinin karşılandığını düşünüyor musunuz?" sorusu yönlendirilmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu (31 öğretmen) çocukların oyun gereksinimlerinin kısmen karşılandığını ifade ederken, 24 öğretmen karşılandığını, 4 öğretmen ise karşılanmadığını ifade etmişlerdir. Çocukların oyun gereksinimlerinin karşılanmadığını ya da kısmen karşılandığını düşünen katılımcılardan bazıları oyun karşısındaki engelleri şu şekilde ifade etmişlerdir:

"Program tam bir çerçeve içinde ve programın dışına çıkmak yasak, uyman gereken kurallar var, dergileri bitirmek, etkinlikleri yetiştirmek ve gösteri hazırlamak v.b."(8.öğretmen)

"Etkinlik sayısının fazla olması, programların ağırlığı, fiziki şartların uygun olmaması yeterince oyun oynamamızı engelliyor."(37.öğretmen)

"Velilerimiz çoğu zaman oyunu boş zaman etkinliği olarak görüyor ve oyundan ziyade farklı etkinlikler geliştirmemizi bekliyorlar" (39.öğretmen)

Ayrıca öğretmenler vakit sıkıntısı, öğrenci sayısının fazla olması, kitap çalışmalarının çok zaman alması, programın yoğun olması, branş derslerinin fazla olması gibi nedenlerle de çocukların oyun gereksinimlerinin karşılanmadığını belirtmişlerdir. Rothlein ve Brett (1987)'ün öğretmenlerin, ailelerin ve çocukların oyun hakkındaki fikirlerini incelemek ve oyun algıları ile uygulamalarının literatürü yansıtıp yansıtmadığını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada öğretmenlere çocukların oyunlarına nelerin engel olduğu sorulmuştur. Öğretmenler gerekçe olarak; aşırı koruyucu aile tutumu, yetişkinlerin eleştirmesi, oyunun zaman kaybı olduğu şeklindeki anne-baba görüşleri gibi yetişkinlerle ilgili faktörleri, çocukların disiplin problemlerini ve davranışlarını, araç-gereçlerin sınırlılığını, aşırı yapılandırılmış programları, yetersiz alanı ve çocukların sağlık problemlerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere "Programınız içinde oyunu bir yöntem olarak kullanıyor musunuz?" sorusu yöneltilmiş ve öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu soruya (52 öğretmen) "evet" cevabını vermiştir. Buradan hareketle öğretmenlere "Eğitim programınız kapsamında oyunu bir yöntem olarak nasıl kullanıyorsunuz? " sorusu yöneltilmiştir. Bu konuda 38. katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Kavramları çocuklara oyun şeklinde vererek ya da örneğin bir Türkçe dil etkinliğindeki hikâyeyi oyun şeklinde oynayarak kullanıyorum"

Oyunu kısmen bir öğretim yöntemi olarak kullandığını ifade eden 56. katılımcı ise görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Eğer öğretmem gereken konu soyut bir kavramsa ya da ilgilerini az çekecek bir konuysa oyun yöntemini kullanıyorum". Bu bulgular öğretmenlerin oyunu eğitim programından ayrı olarak ele aldıklarını açık bir şekilde göstermektedir. Okul öncesi dönemde oyunun eğitim programının ayrılmaz bir parçası olduğu gerçeği öğretmenler tarafından göz ardı edilmektedir.

"Oyunu bir yöntem olarak kullanma konusunda kendinizi yeterli buluyor musunuz?" sorusuna öğretmenlerin büyük çoğunluğu (47 öğretmen) "evet" cevabını verirken diğer öğretmenler (12 öğretmen) "kısmen" cevabını vermişlerdir.

Oyunu bir yöntem olarak kullanma konusunda kendini yeterli bulmadığını ya da kısmen yeterli bulduğunu düşünen öğretmenlerin bu konudaki gereksinimleri Tablo 9'da görülmektedir.

Tablo 9
Öğretmenlerin Oyunun Yöntem Olarak Kullanma Konusundaki Gereksinimlerine İlişkin Görüşleri

Gereksinimler	**%**
Daha fazla yaratıcı olma	14
Daha az sınıf mevcudu	12
Daha fazla deneyim	7
Oyun etkinliği planlama konusunda daha fazla eğitim	3

Shelley (2006)'in anasınıfı öğretmenleri ile birinci sınıf öğretmenlerinin oyun algılarını belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada, öğretmenlerin oyun planlama ve

uygulama konusunda kendilerini yeterli hissedebilmeleri için oyunla ilgili daha fazla teorik bilgiye ve uygulamada yol gösterecek bir kılavuza ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bölümü oyunu bir öğretim yöntemi olarak kullandıklarını ve bu konuda kendilerini yeterli hissettiklerini belirtmelerine rağmen nasıl kullandıklarını yeterince açıklayamamıştır. Oyunu belirli faaliyetlerin arasına sıkıştırmaları ve belirli etkinliklerde kullanmaları, oyunu yalnızca eğlence ve rahatlama aracı olarak görmeleri, öğretmenlerin oyuna hak ettiği değeri vermediklerini göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda, çocukların ve öğretmenlerin oyun tanımlarına ilişkin benzer özellikler üzerinde durdukları görülmüştür. Öğretmenlerin oyunu bir dinlenme zamanı ya da ödül olarak çocuklara sunmaları ve diğer etkinlikleri gerçekleştirebilmek için oyunu kolayca yarıda kesebilmeleri gibi tutum ve davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Bu durum çocukların yetişkinleri oyunun dışında görmelerine neden olmaktadır. Öğretmenlerin eğitim programı içinde oyunun önemini fark etmedikleri ve aktif bir öğretim yöntemi olarak oyundan faydalanmadıkları görülmektedir. Bazı öğretmenlerin bu konudaki eksikliklerinin farkında oldukları ve desteklenmeye ihtiyaç duydukları belirlenmiştir.

Öğretmenlerin lisans eğitimleri süresince aldıkları derslerde oyunu bir öğretim yöntemi olarak kullanmaya teşvik edilmeleri ve tüm etkinliklerin oyun temelli planlanması ve uygulanması konusunda gerekli rehberliği almaları sağlanmalıdır. Öğretmenler meslek yaşamlarına başladıkları ilk yıllarda daha fazla desteğe ihtiyaç duymaktadır, bu destek mezun oldukları lisans programlarınca sağlanmalı ve öğretmenlerin oyun etkinliği gibi pek çok etkinliği planlama ve uygulama konusunda bilgileri zenginleştirilmelidir. Çocukların oyuna ilişkin algılarının büyük ölçüde öğretmenlerin tutum ve davranışlarından etkilendiği göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenlerin oyunu diğer etkinlikler kadar ciddi bir şekilde ele alarak oyunların yoğunluğu ve niteliği arttırılmalıdır. Benzer şekilde aileler de çocukların oyununa değer veren tutum ve davranışlar sergilemeli ve bu konuda desteklenmelidir. Bu bağlamda, çocukla iletişimde bulunan her kurumun ve her bireyin oyuna yönelik algılarını ortaya koymak, oyuna yönelik engelleri, tutumları ve davranışları anlamak ve çözümler geliştirmek; oyunun kalitesini artırmak için önemlidir. Öğretmenlerin oyuna zaman ayırdıklarını ifade etmeleri fakat uygulamalara ilişkin örnek verme konusunda yeteriz olmalarından hareketle, öğretmenlerin oyunu değeri konusundaki algılarını değerlendirmenin yanı sıra günlük programlarında bu algılarını nasıl yansıttıkları incelenmelidir. Öğretmenlerin oyuna ilişkin algılarının nelerden etkilendiği ve uygulama sürecindeki engeller derinlemesine incelenmelidir. Bu bağlamda, öğretmenlerin yaşantılarındaki oyun deneyimlerinin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Öğretmenlerin oyun sürecinde üstlendikleri role ilişkin bulgular göz önüne alındığında; çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun, ilgi çekici oyun etkinlikleri planlayabilme, bu oyunlara aktif katılma ya da oyun sürecinin etkili gözlemcisi olabilme gibi rolleri üstlenmesi beklenmektedir.

KAYNAKÇA

Broadhead, Pat (2006), Developing an understanding of young children's learning through play: the place of observation, interaction and reflection. *British Educational Research Journal.* 32 (2), 191–207.

Brosterman, Norman (1997) *Inventing kindergarten*. New York: Abrams/Times Mirror.

Ceglowski, Deborah (1997). Understandıng and building upon chıldren's perceptions of play activities in early childhood programs. *Early Childhood Education Journal* 25 (2), 107-112, Doi: 10.1023/A:1025624520956.

Fischer, W. Kurt ve Hencke, W. Rebecca (1996). Infants' construction of actions in context:piaget's contribution to research on early development. *American Psychological Society.* 7 (4), 204- 210.

Fleer, Marilyn (2009). *Play and learning in early childhood settings: International perspectives*. Springer. *www.books.google.com* adresinden ulaşılmıştır.

Güneş, Gökhan ve Tuğrul Belma (2012). A play, tens of teachers and hundreds of their ideas about child who doesn't play. *Cyprus International Conference on Education Research (CY-ICER 2012),* Sözlü Bildiri*,* Cyprus.

Hoorn V. Judith, Nourot, M. Patricia, Scales, B. ve Alward,.R. Keith (2007). *Play at the center of curriculum*, 4th Edition, Pearson Merrill Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey.

Howard, Justine. Jenvey, Vickii. ve Hill, Carly (2006). Children's categorisation of play and learning based on social context. *Early Child Development And Care* . 176 (3-4), 379-393. ISSN: 03004430 DOI: 10.1080/03004430500063804

Karasar, Niyazi (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi.* (8. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kortesluoma R.-L., Hentinen M. ve Nikkonen M. (2003). Conducting a qualitative child interview: methodological considerations*. Journal of Advanced Nursing*. 42(5), 434–441

King, Nancy. (1982). Work and play in the classroom. *Social Education,*46(2), 110-113.

Miller, Elissa. ve Kuhaneck, Heather (2008). Children's perceptions of play experiences and play preferences: a qualitative study. *AJOT: American Journal Of Occupational Therapy*, 62 (4), 407-415.

Özdemir, A. ve Ramazan, O. (2012). Oyuncağa çocuk, anne ve öğretmen bakış açısı. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi,* 2 (1), 2-16.

Pilten, P. ve Pilten, G. (2013). Okul çağı çocuklarının oyun kavramına ilişkin algılarının ve oyun tercihlerinin değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 15-31.

Rothlein, Liz. ve Brett, Ariene. (1987). Children's, teachers' and parents' perceptions of play. *Early Childhood Research Quarterly*, 2 (1) , 45-53 Doi: 10.1016/0885-2006(87)90012-3

Russo, H. Lindsey (2009). *Play, peer relationships, and academic learning: Exploring the views of teachers and children*. Unpublished Doctoral Dissertation, Teachers College

Sherwood A.S. Sara. (2009). *Play: a study of preservice teachers' beliefs about a complex element of early childhood education*, Doctor of Philosophy, Unpublished doctoral dissertation. The University of Texas at Austin, May

Shelley, Smith (2006). *The perceptions of play among educators in kindergarten and garade one classrooms.* Brock University (Canada). ISBN:0494180102, 9780494180105. 13. 05. 2009 tarihinde www.books.google.com adresinden ulaşılmıştır.

Sluss, J. Dorothy (2005). *Supporting play: birth through age eight,* Thomson Delmar Learning, Canada.

Tuğrul, Belma (2010). Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri. In Zembat R. (Ed) *Oyun Temelli Öğrenme* (pp. 187-216), Anı Yayıncılık, Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H**.** (2005) *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* (2. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık

İletişim/Correspondence
Belma TUĞRUL
Hacettepe Üniversitesi
btugrul@hacettepe.edu.tr

Özge METİN ASLAN
Hacettepe Üniversitesi
metinozge@gmail.com

H. Gözde ERTÜRK
Aksaray Üniversitesi
gozdeerturk@aksaray.edu.tr

Şenay ÖZEN ALTINKAYNAK
Kafkas Üniversitesi
ozensenay@gmail.com